

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Univerzita Karlova v Praze
Evangelická teologická fakulta

Základy práva, 11. dubna 2016

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě
majetkové a nemajetkové
újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující
protiprávnost

Zvláštní případy
odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k
prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě
majetkové a nemajetkové
újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující
protiprávnost

Zvláštní případy
odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k
prospěchu jiného

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Náhrada újmy

- ▶ Vždy se nahrazuje **újma na jmění (škoda)**
- ▶ **Nemajetková újma** se nahrazuje, pokud tak stanoví zákon nebo pokud tak je výslovně ujednáno

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Předpoklady vzniku povinnosti nahradit škodu

- ▶ **Porušení povinnosti**
- ▶ **Vznik škody**
- ▶ **Příčinná souvislost** mezi porušením povinnosti a vznikem škody
- ▶ **Zavinění** (pokud nejde o objektivní odpovědnost)
- ▶ **Absence okolností vylučujících protiprávnost** – nutná obrana, krajní nouze

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Porušení povinnosti

- ▶ **Úmyslné porušení dobrých mravů**
- ▶ **Zaviněné porušení zákonné povinnosti**
 - ▶ domněnka nedbalosti
 - ▶ nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale
 - ▶ dá-li škůdce najevo zvláštní znalost, dovednost nebo pečlivost, nebo zaváže-li se k činnosti, k níž je zvláštní znalosti, dovednosti nebo pečlivosti zapotřebí, a neuplatní-li tyto zvláštní vlastnosti, má se za to, že jedná nedbale
- ▶ **Porušení smluvní povinnosti** – objektivní odpovědnost s možností liberace, pokud škůdci ve splnění povinnosti ze smlouvy dočasně nebo trvale zabránila mimořádná nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (*vyšší moc, vis maior*)

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Prevenční povinnost I

- ▶ Zásada *neminem laedere* (nikomu neškodit)
- ▶ Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, má každý povinnost
 - ▶ počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo na vlastnictví jiného
 - ▶ zakročit na ochranu jiného, vytvořil-li nebezpečnou situaci nebo má-li nad ní kontrolu
 - ▶ zakročit na ochranu jiného, odůvodňuje-li to povaha poměru mezi osobami
 - ▶ zakročit na ochranu jiného, pokud může podle svých možností a schopností snadno odvrátit újmu, o níž ví nebo musí vědět, že hrozící závažností zjevně převyšuje, co je třeba k zákroku vynaložit

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení
Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Prevenční povinnost II

- ▶ Kdo porušil právní povinnost (nebo kdo může a má vědět, že ji poruší), oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které z toho může újma vzniknout, a upozorní ji na možné následky
- ▶ Splní-li oznamovací povinnost, nemá poškozený právo na náhradu té újmy, které mohl po oznámení zabránit
- ▶ Nezakročí-li ten, komu újma hrozí, k jejímu odvrácení způsobem přiměřeným okolnostem, nese ze svého, čemu mohl zabránit

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednatelství

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Nutná obrana

- ▶ Kdo odvrací od sebe nebo od jiného bezprostředně hrozící nebo trvající protiprávní útok a způsobí přitom útočnickovi újmu, není povinen k její náhradě
- ▶ To neplatí, je-li zjevné, že napadenému hrozí vzhledem k jeho poměrům újma jen nepatrná nebo obrana je zcela zjevně nepřiměřená, zejména vzhledem k závažnosti újmy útočníka způsobené odvracením útoku

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Krajní nouze

- ▶ Kdo odvrací od sebe nebo od jiného přímo hrozící nebezpečí újmy, není povinen k náhradě újmy tím způsobené, nebylo-li za daných okolností možné odvrátit nebezpečí jinak nebo nezpůsobí-li následek zjevně stejně závažný nebo ještě závažnější než újma, která hrozila, ledaže by majetek i bez jednání v nouzi podlehl zkáze
- ▶ To neplatí, vyvolal-li nebezpečí vlastní vinou sám jednající

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezodvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Zvláštní případy odpovědnosti I

- ▶ **Škoda způsobená tím, kdo nemůže posoudit následky svého jednání**
 - ▶ nezletilí a osoby stížené duševní poruchou mají povinnost nahradit škodu, pokud byli schopni ovládnout své jednání a posoudit jeho následky; jinak jen, pokud by to bylo spravedlivé
 - ▶ solidární odpovědnost toho, kdo zanedbal dohled
 - ▶ kdo se uvede vlastní vinou do takového stavu, že není s to ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky, nahradí škodu v tomto stavu způsobenou; solidární odpovědnost těch, kdo jej vlastní vinou do tohoto stavu přivedli
- ▶ **Škoda způsobená osobou s nebezpečnými vlastnostmi** – pokud se někdo takové osoby ujme nebo jí něco svěří, odpovídá za to

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Zvláštní případy odpovědnosti II

- ▶ **Škoda z provozní činnosti** – možnost liberace, pokud vynaložil veškerou péči, kterou lze rozumně požadovat
- ▶ **Škoda způsobená provozem zvlášť nebezpečným** – možnost (částečné) liberace, pokud škodu způsobila vyšší moc, poškozený nebo třetí osoba
- ▶ **Škoda z provozu dopravních prostředků** – možnost liberace, pokud škodě nemohl zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze požadovat
- ▶ **Škoda způsobená zvířetem** – nahradí vlastník nebo osoba, které bylo svěřeno; možnost liberace u domácích zvířat sloužících k výtěžku, obživě či zdravotně postiženým (pokud nebyla zanedbána potřebná pečlivost)

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení
Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Zvláštní případy odpovědnosti III

- ▶ **Škoda na převzaté věci** – možnost liberace, pokud by ke škodě došlo i jinak
- ▶ **Škoda na odložené věci** – provozovatel nahradí poškození, ztrátu nebo zničení věci, je-li s provozováním činnosti zpravidla spojeno odkládání věcí a byla-li věc odložena na místě k tomu určeném nebo kde se takové věci obvykle ukládají
- ▶ **Škoda na vnesené věci** – provozovatel ubytovací služby odpovídá do stonásobku ceny ubytování za den; liberace, pokud by ke škodě došlo i jinak nebo ji způsobil ubytovaný
- ▶ **Škoda způsobená informací nebo radou** – kdo se hlásí jako příslušník určitého stavu nebo povolání k odbornému výkonu nebo jinak vystupuje jako odborník, nahradí škodu, způsobí-li ji neúplnou nebo nesprávnou informací nebo škodlivou radou danou za odměnu v záležitosti svého vědění nebo dovednosti

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Způsoby náhrady škody

- ▶ Uvedením do předešlého stavu; není-li to dobře možné nebo to žádá poškozený, hradí se v penězích
- ▶ Nemajetková újma se odčiní přiměřeným zadostiučiněním (v penězích nebo jiným účinným způsobem)
- ▶ Hradí se skutečná škoda a ušlý zisk

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Bezdůvodné obohacení

- ▶ Kdo se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil
- ▶ Bezdůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch
 - ▶ plněním bez právního důvodu
 - ▶ plněním z právního důvodu, který odpadl
 - ▶ protiprávním užitím cizí hodnoty
 - ▶ tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepřikázané jednatelství

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Nepřikázané jednání

- ▶ Vmísí-li se někdo do záležitostí jiné osoby, ač k tomu není oprávněn, jdou k jeho tíži následky z toho vzniklé
- ▶ Výjimky – případy, kdy je takové jednání po právu a kdy má nepřikázaný jednatel právo na náhradu účelně vynaložených nákladů:
 - ▶ odvracení škody
 - ▶ záchrana cizí věci
 - ▶ jednání k užtku jiné osoby

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepřikázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

- ▶ Upotřebí-li někdo cizí věc k prospěchu jiného, aniž má úmysl obstarat cizí záležitost, a není-li dobře možné domoci se vydání této věci, může vlastník věci po něm požadovat náhradu hodnoty, kterou věc měla v době upotřebení
- ▶ Kdo učiní za druhou osobu náklad, který tato osoba byla povinna učinit sama, má právo požadovat náhradu
- ▶ Obětuje-li se něčí věc v nouzi, aby se odvrátila větší škoda, dá každý, kdo z toho měl užitek, poškozenému poměrnou náhradu

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednatelství

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Prameny a literatura

- ▶ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- ▶ Důvodová zpráva k novému občanskému zákoníku, dostupná např. na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>
- ▶ <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>
- ▶ Komentáře k občanskému zákoníku

Závazky z deliktů a jiných právních důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě majetkové a nemajetkové újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující protiprávnost

Zvláštní případy odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezodvůdné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr

Závěr

- ▶ Dotazy
- ▶ Příště: Pracovní právo

Závazky z deliktů a
jiných právních
důvodů

Daniel Bartoň

Závazky z deliktů

Obecně o náhradě
majetkové a nemajetkové
újmy

Porušení povinnosti

Okolnosti vylučující
protiprávnost

Zvláštní případy
odpovědnosti

Způsoby náhrady škody

Závazky z jiných právních důvodů

Bezdůvodné obohacení

Nepříkázané jednání

Upotřebení cizí věci k
prospěchu jiného

Prameny a literatura

Závěr